

Mulgi Vallavalitsus
Pärnu mnt 30
Abja-Paluoja linn
69403, Viljandi maakond

26.04.2024 nr 11.1-12/24/316

OTSUS

finantskorrektsiooni tegemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise kohta

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood: 70007340; edaspidi *rakendusüksus*) teeb meetme „Kliima 2.9.1 Avaliku sektori hoonete energiatõhusus“ raames otsuse Mulgi Vallavalitsuse (edaspidi *toetuse saaja*) projekti "Mulgi Vallavalitsuse hoone energiatõhusaks muutmine" (projekti nr Kliima.2.01.22-0298; edaspidi *projekt*) osas.

Rakendusüksus tuvastas projekti kulude kontrollimise käigus, et toetuse saaja ei ole riigihanke nr 263765 läbiviimisel järginud riigihangete seaduses (edaspidi *RHS*) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus antud rikkumisega seotud kulude osas finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks kuluks 25 527,73 eurot.**

Otsuse tegemise aluseks on Riigihalduse ministri 28.02.2022 määruse nr 11 „Kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhusaks muutmiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“ (edaspidi *meetme määrus*) § 17, § 19 lg 1 punkt 3, samuti projekti raames esitatud kuludokumendid 1-6 ning toetuse saajaga peetud kirjavahetus.

1. Hankes 263765 tuvastatud rikkumised

Toetuse saaja on viinud konkurentsipõhise läbirääkimistega hankemenetlusena läbi riigihanke nr 263765 „Mulgi Vallavalitsuse hoone energiatõhusaks muutmine – konkurentsipõhine läbirääkimistega hange“, mille raames esitati kolm pakkumust. Menetluse tulemusena sõlmis hankija edukaks tunnistatud pakkujaga Ramia OÜ (12524429) 16.06.20203 hankelepingu nr 12-2/2023-102 maksumusega 216 500 eurot (KM-ta).

Rakendusüksus tuvastas hanke 263765 kontrollimisel järgmised rikkumised:

1. Toetuse saaja on kehtestanud kvalifitseerimise tingimuse, mis ei ole vastav ja proportsionaalne riigihanke esemega;

2. Toetuse saaja on kehtestanud lubatust lühema pakkumuste esitamise aja.

1.1.1 Toetuse saaja on riigihankes nr 263765 kehtestanud kvalifitseerimise tingimuse, mis ei ole vastav ja proportsionaalne riigihanke esemega

Hankija kehtestas riigihankes nr 263765 pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kontrollimiseks järgmise kvalifitseerimise tingimuse: „Avaliku sektori edukaid hankeid vähemalt 3. Märkige riigihangete viitenumbrid.“

Rakendusüksuse hinnangul ei ole kvalifitseerimistingimuses seatud nõue kooskõlas RHS § 98 lõikega 1 ja § 3-ga.

1.1.2 Toetuse saaja on riigihankes 263765 kehtestanud lubatust lühema pakkumuste esitamise aja

Riigihangete registri põhjal avaldati konkurentsipõhise läbirääkimistega hankemenetlusena läbiviidud hanke nr 263765 hanketeade 19.04.2023 ja taotluste esitamise tähtajaks oli 17.05.2023 ning pakkumuste esitamise tähtajaks oli märgitud 22.05.2023 kell 14:00. Seega oli pakkumuse esitamise tähtajaks 5 päeva, mis on väiksem RHS § 94 lg 3 punktis 2 sätestatud minimaalsest 25 päeva pikkusest tähtajast.

Kehtestades RHS-is lubatust lühema pakkumuste esitamise tähtaja, on toetuse saaja rikkunud RHS § 94 lg 3 punkti 2 ning § 3 sätestatud üldpõhimõtteid.

1.2 Toetuse saaja seisukoht

Toetuse saaja on hanke kontrolli käigus punktis 1.1.1 kirjeldatud rikkumise osas 07.12.2023 esitatud selgitustes rakendusüksusele põhjendanud vaidlusaluse kvalifitseerimise tingimuse kehtestamist järgmiselt:

„Hankija eesmärk oli saada lepingusse töövõtja, kellel on kogemus koostööks avaliku sektoriga. Vastavalt riigihangete seaduse § 101 lõike 1 punktidele 1 ja 2 võib hankija kvalifikatsiooni kontrollimiseks nõuda andmeid ja dokumente hankija kindlaksmääratud tunnustele vastavate olulisemate ehitustööde, asjade müügi või teenuste osutamise lepingute kohta ehk ettevõtja kogemusele saab kehtestada kvalifitseerimise tingimuse. Kolme lepingu küsimine oli hankija poolne kaalutus, et tagada suuremat koostöökogemust avaliku sektoriga.“

Toetuse saaja on 19.12.2023 lisanud:

„Tunnistame eksimust. Kvalifikatsiooni kontrollimiseks seatud tingimused olid hankedokumendis ebatäpsed, kuna ei olnud kindlaksmääratud nõutavate ehitustööde tunnused vaid oli nõutud üksnes avaliku sektori kogemust. Hankija eesmärk oli välistada ettevõtja, kellel puudub varasem töökogemus. Esimese hanke läbiviimisel osales ettevõtja, kellel puudus varasem töökogemus.“

Toetuse saaja on hanke kontrolli käigus punktis 1.1.2 kirjeldatud rikkumise osas 07.12.2023 esitatud selgitustes rakendusüksusele põhjendanud lühema pakkumuste esitamise tähtaja seadmist järgmiselt:

„Uue hanke läbiviimisega hankija kiirustas ning eksis seaduses sätestatud tähtaegade järgimisel. Hanke ettevalmistamisel hankija eeldas, et hankes osalevad samad pakkujad, kes esitasid

eelmisele hankele pakkumused ning pakkujatel ei ole vaja alustada nullist ning suudavad esitada korrigeeritud pakkumused hankija poolt määratud tähtajaks.

Hankes osales kolm pakkujat, kes esitasid pakkumused hankija poolt määratud tähtajal ning pakkujate poolt märkusi lühikese tähtaja kohta ei esitatud.“

1.3 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

1.3.1 Toetuse saaja on kehtestanud kvalifitseerimise tingimuse, mis ei ole vastav ja proportsionaalne riigihanke esemega

RHS § 3 kohaselt on hankija kohustatud järgima riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, sh peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse ja kohtlema kõiki isikuid võrdselt, mittediskrimineerivalt ning jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud oleks riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. RHS §-s 3 kirjeldatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte eesmärk on, et pakkujad teaksid täpselt hanke tingimusi ning et menetlus ise oleks läbipaistev ja kontrollitav toetuse andjate ning pädevate asutuste poolt. Seadusandja on muuhulgas rõhutanud, et hankemenetlus peab olema läbiviidud selgete ja üheste reeglite alusel, mille järgimine on nii sisu kui ka vormi poolest tagantjärele tuvastatav. Isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et toetuse saaja ei tohi luua ühelegi võimalikule pakkujale soodsamat olukorda.

RHS § 3 punkt 2 kohustab toetuse saajat seadma riigihankes piirangud ja kriteeriumid, mis oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. Pakkujate kvalifitseerimise hindamiseks seatud piirang ei ole põhjendatud ja asjakohane. Toetuse saaja poolt seatud kriteerium ei ole vastavuses hankelepingu esemega ega ole sellega proportsionaalne, st kohane ega vajalik, sest hankelepingut oleks olnud suuteline täitma ka pakkuja, kellel oleks olnud varasem kolme täidetud lepingu kogemus, mis ei ole korraldatud avaliku sektori hankija poolt. Eelpool nimetatud täitmise võime tõendamiseks oleks saanud nõuda kergema, vähem piirava tingimuse kaudu.

RHS § 3 p 3 sätestab riigihanke korraldamise üldpõhimõttena konkurentsi efektiivse arakasutamise põhimõtte. Näiteks on konkurentsi efektiivse arakasutamise põhimõtte kontekstis keelatud hankijal seada piiranguid, mis tarbetult kitsendavad pakkujate ringi. Konkurentsi soodustamine on üks riigihankeõiguse üldpõhimõtte. Seega tuleb riigihankemenetlus korraldada selliselt, et hankijal on võimalik erinevaid pakkumusi võrrelda ja soodsaim pakkumus välja valida objektiivsete kriteeriumide alusel. Ettevõtjate vahel peab tekkima võistlus hankelepingu saamise pärast, mille tulemusena pakuvad ettevõtjad kaupu ja teenuseid hankijale soodsatel tingimustel.

RHS § 3 p 5 kohaselt kasutab hankija rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt ja sõlmib hankelepingu parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte alusel. Rahaliste vahendite säästlik ja otstarbekas kasutamine seondub paljuski meetmetega, mida hankija rakendab ka mitmete teiste üldpõhimõtete täitmiseks. Eeskätt seondub selle põhimõtte täitmine säärase üldpõhimõtetega nagu läbipaistvus, proportsionaalsus, võrdne kohtlemine ja konkurentsi efektiivne arakasutamine. Kui hankija on seadnud proportsionaalsed tingimused, korraldanud menetluse läbipaistvalt ning taganud laialdase ja ausa konkurentsi siis võiks eeldada, et ta on maksnud hanke eseme eest õiglast ja mõistlikku hinda, kasutades rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt. Seega on antud põhimõtte iseäranis tihedalt seotud konkurentsi efektiivse arakasutamisega.

RHS § 98 lg 1 kohaselt hankija võib kontrollida pakkuja või taotleja sobivust tegeleda hankelepingu täitmiseks vajaliku kutsetööga ja kehtestada kvalifitseerimise tingimused tema

majanduslikule ja finantsseisundile ning tehnilisele ja kutsealasele pädevusele. Kvalifitseerimise tingimused peavad vastama hankelepingu esemeks olevate asjade, teenuste või ehitustööde olemusele, kogusele ja otstarbele ning olema nendega proportsionaalsed. Antud sättega ei ole kooskõlas nõue varem edukalt täidetud hankemenetluste kohta, mille on korraldanud vaid avaliku sektori hankijad.

RHS § 101 lg 2 punkti 1 kohaselt võib hankija nõuda pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks kindlaksmääratud tunnustele vastavate asjade müügi või teenuste osutamise lepingutest, mis on täidetud riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul, koos teabega nende maksumuse, kuupäevade ja teiste lepingupoolte kohta.

Silmas pidades RHS § 3 üldpõhimõtteid, peab tingimuse sisustamine olema selge, läbipaistev, kontrollitav, asjakohane, põhjendatud ja kooskõlas hanke eesmärgiga. Tingimused ei saa olla meelevaldsed, vaid peavad tulenema sõlmitava hankelepingu esemest ja hankija vajadustest. Hankija poolt hankes osalejatele kehtestatavad nõuded peavad olema riigihanke objekti suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. Seatud kriteerium kolme avaliku sektori hankemenetluse raames teostatud tööde kohta on õigusvastane, sest diskrimineerib teisi potentsiaalseid pakkujaid, kelle kvalifikatsioon võinuks samuti olla riigihanke eesmärgile vastav.

Kehtestatud kvalifitseerimistingimus kahjustas konkurentsi (RHS v.r § 3 p 3) ega taganud avalike vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise põhimõtte järgmist (RHS v.r § 3 p 5). Seejuures ei ole tuvastatav, kas mõni konkreetne huvitatud isik jättis oma pakkumuse õigusvastase kvalifitseerimistingimuse tõttu esitamata. Konkurentsi kahjustamist saab tingimuse õigusvastasuse korral eeldada, sest tõsikindlalt ei saa välistada vastupidist.

Rakendusüksus nõustub toetuse saajaga, et hankijal on alati vabadus ise määratleda hankelepingu täitmise tingimused, kuid märgib, et kõik riigihankes seatavad tingimused ei tohi põhjendamatult takistada riigihanke avamist konkurentidele. Rakendusüksus rõhutab, et hankijal on kohustus lähtuda kehtivast seadusest ning riigihanke korraldamise üldpõhimõtted kuuluvad kohaldamisele sõltumata hankelepingu eeldatavast maksumusest või kohaldatavast menetlusliigist.

Tulenevalt eeltoodust on rakendusüksus seisukohal, et toetuse saaja ei ole järginud RHS § 98 lõikest 1 tulenevat tingimust ja RHS § 3 üldpõhimõtteid ning on seega rikkunud talle pandud kohustust järgida riigihangete seadust.

1.3.2 Toetuse saaja on kehtestanud lubatust lühema pakkumuste esitamise aja

RHS § 94 lg 3 p 2 kohaselt konkurentsipõhises läbirääkimistega hankemenetluses ei või pakkumuste esitamise tähtaeg olla lühem kui 25 päeva ehitustööde hankelepingu puhul hanketeate registrile esitamisest arvates, kui riigihanke eeldatav maksumus on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda, kuid on väiksem rahvusvahelisest piirmäärast.

Riigihanke nr 263765 esemeks on ehitustööd ja seega pidi pakkumuste esitamise tähtaeg olema vähemalt 25 päeva alates pakkumuste esitamise ettepaneku esitamisest.

Hange nr 263765 avaldati 19.04.2023, taotluste esitamise tähtajaga 17.05.2023 kell 12:00. Pakkumuste esitamise tähtajaks oli 22.05.2023 kell 14:00.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 135 lg 1 ja RHS § 94 lg 3 p-i 2 koosmõjus hakkab tähtaja kulgemine järgmisel päeval pärast selle kalendripäeva saabumist, millega määrati kindlaks

tähtaja algus. TsÜS § 136 lg 9 alusel loetakse päevaks ajavahemikku keskööst keskööni. TsÜSi kohaselt oleks pidanud pakkumuste esitamise tähtaeg olema 11.06.2023 kell 24:00.

Eirates seaduses sätestatud tähtaja andmise kohustust, rikkus hankija muu hulgas RHS § 3 punktides 1-3 väljendatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid. Jätmata hankest huvitatud isikutele seadusega sätestatud aega pakkumuse esitamiseks, ei ole hankija käitunud hanke korraldamisel läbipaistvalt ega proportsionaalselt.

Lähtuvalt eeltoodust on rakendusüksus seisukohal, et pakkumuste esitamise tähtaja seaduses ettenähtud ulatuses kehtestamata jätmisega ei ole hankija järginud RHS § 94 lg 3 p-is 2 sätestatud kohustust ja RHS §-s 3 sätestatud üldpõhimõtteid.

1.4 Rikkumisele kohandav finantskorrektsioonimäär

1.4.1 Punktis 1.3.1 kirjeldatud rikkumisele kohaldatav finantskorrektsioonimäär 10%

Meetme määruse § 19 lõike 2 kohaselt nõutakse sõltuvalt rikkumise raskusest tagasi 10, 25, 50 või 100 % hankelepingule eraldatud toetusest, kui toetuse saaja on rikkunud seoses hangete läbiviimisega talle meetme määrukses kehtestatud tingimusi.

Rakendusüksuse hinnangul on otsuse punktis 1.3.1 kirjeldatud rikkumiste olulisust ja raskust hinnates proportsionaalne rakendada 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra. Käesoleval juhul võis mõni hankelepingu täitmisest huvitatud isik loobuda hankes osalemisest kvalifitseerimistingimustes sätestatud nõude tõttu. Seega ei ole teada, milline oleks võinud olla pakkujate ring, sh edukas pakkuja ning tema pakkumuse maksumus ja hankelepingu hind, kui toetuse saaja oleks riigihanke alusdokumentides võimaldanud pakkumust esitada ka pakkujatel, kellel oli ka muu kui avaliku sektori hanke raames teostatud tööde kogemus. See omakorda tähendab, et esineb põhjendatud oht, et toetuse saaja õigusvastane kvalifitseerimistingimus tõi kaasa rahalise mõju, sest hankelepingu oleks võinud sõlmida teise pakkujaga ja/või teise maksumusega pakkumuse alusel.

1.4.2 Punktis 1.3.2 kirjeldatud rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 10%

Meetme määruse § 19 lõike 2 kohaselt nõutakse sõltuvalt rikkumise raskusest tagasi 10, 25, 50 või 100 % hankelepingule eraldatud toetusest, kui toetuse saaja on rikkunud seoses hangete läbiviimisega talle meetme määrukses kehtestatud tingimusi.

Rakendusüksuse hinnangul on otsuse punktis 1.3.2 kirjeldatud rikkumise olulisust ja raskust hinnates proportsionaalne rakendada 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra. Käesoleval juhul esitasid pakkumuse kõik kolm taotluse esitanud pakkuja. Sellest tulenevalt leiab rakendusüksus, et ei ole põhjendatud suurema korrektsioonimäära rakendamine.

1.5 Hanke nr 263765 kuludele rakendatav finantskorrektsiooni määr ja summad

Toetuse saaja on riigihanke nr 263765 hankelepingu alusel tekkinud abikõlblikku kulu kajastanud tegevuse nr 2 „Projekteerimine (sh ekspertiis)“ ja tegevuse nr 3 „Ehitamine (sh omanikujärelevalve)“ raames kokku summas 255 277,25 eurot.

Riigihanke nr 263765 seotud kulude jaotus on toodud alljärgnevas tabelis:

Kuludokumendi tunnus	Abikõlblik summa	Rikkumisega seotud summa 10%
1	17 400 eurot	1 740 eurot
2	27 600 eurot	2 760 eurot
3	72 645 eurot	7 264,5 eurot
4	40 200 eurot	4 020 eurot
5	93 772,25 eurot	9 377,23 eurot
6	3 660 eurot	366 eurot
Kokku	255 277,25 eurot	25 527,73 eurot

Lähtuvalt otsusest loeb rakendusüksus hanke nr 263765 seotud kuludest mitteabikõlblikuks **25 527,73 eurot** ($255\,277,25 \cdot 10\%$), millest toetus moodustab 17 358,85 eurot ja omafinantseering 8 168,87 eurot.

Vastavalt meetme määruse § 19 lõikele 2 on toetuse saaja kohustatud tagastama tagastamisele kuuluva toetuse, mistõttu muudab rakendusüksus projekti osas 30.11.2022 tehtud taotluse rahuldamise otsuse nr 11.2-8/1243 punkte 2, 3 ja 4 ning vähendab mitteabikõlbliku summa võrra projekti eelarvet.

2. Toetuse saaja ärakuulamisõiguse tagamine

Vastavalt haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 40 lõikele 1 saatis rakendusüksus 01.04.2024 käesoleva otsuse eelnõu toetuse saajale kommenteerimiseks, paludes esitada omapoolne seisukoht ühes võimalike lisatõenditega hiljemalt 16.04.2024.

Toetuse saaja nõustus 16.04.2024 finantskorrektsiooni otsusega.

3. Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projekti „Mulgi Vallavalitsuse hoone energiatõhusaks muutmine“ raames mitteabikõlblikuks kuluks **25 527,73 eurot**, millest toetus moodustab 17 358,85 eurot ja omafinantseering 8 168,87 eurot;
2. vähendada hankega nr 263765 seotud abikõlblikke kulusid 10% võrra;
3. vähendada projekti eelarvet otsuse resolutsiooni punktis 1 märgitud summades;
4. muuta 30.11.2022 taotluse rahuldamise otsuse nr 11.2-8/1243 punkte 2, 3 ja 4 alljärgnevalt:
 - „2. Projekti abikõlblikud kogukulud on 234 272,27 (kakssada kolmkümmend neli tuhat kakssada seitsekümmend kaks eurot ja kakskümmend seitse senti) eurot.
 3. Toetuse määr on 68 protsenti projekti abikõlblikest kuludest ja maksimaalne suurus 159 305,15 (üks sada viiskümmend üheksa tuhat kolmsada viis eurot ja viisteist senti) eurot.
 4. Omafinantseeringu minimaalne määr on 32 protsenti projekti abikõlblikest kuludest ja suurus vähemalt 74 967,13 (seitsekümmend neli tuhat üheksasada kuuskümmend seitse eurot ja kolmteist senti) eurot.“

Otsuse peale on õigus esitada meetme määruse § 21 ja HMS-i kohaselt vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai või oleks pidanud otsusest teada saama.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams
toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Ketlyn Pass
663 1914
ketlyn.pass@rtk.ee